

Lírává szelídült geometria

Bullás József kiállítása

KOZÁK CSABA

Deák Erika Galéria, 2018. XI. 29. – 2019. I. 26.

A 80-as évek közepén járunk. Bullás József már ott van az új festészet, új szenzibilitás nyitányán osztálytársaival, Ádám Zoltánnal, Bernát Andrással és Mazzag Istvánnal. Dienes Gábor és Kokas Ignác tanítványai mind. Személyes, bár számomra is hihetetlen: 1986-ban, a Fészek Galériában nyithattam meg négyük tárlatát, amelyen az arnheimi képzőművészeti akadémia négy holland hallgatójával együtt állítottak ki. (Az „európai” tárlatot ugyanezzel a névsorral – friss művekkel – a Neon Galéria harminc évvel később megismételte!) Túl a nosztalgián, ideje belépni a hatalmas üvegportállal a Mozsár utcából nyíló galéria kiállítóterébe.

A bejáratnál egy 1986-os és egy 2018-as festmény felel egymásnak, mintha nem is egyazon alkotó festette volna őket. Az egymástól 32 fényévnire datált munkák mellett a zavart csak fokozza a galéria azon kockázatos vállalása, hogy Bullás hatalmas életművéből összesen kilenc munkát állítottak ki. Hét festmény, egy diptichon és egy 3D-s shaped canvas munka, amelyet fali objektnek is tekinthetünk. Mentségükre legyen mondva: a kettős osztatú tér nem is bírt volna el több művet. A rendezők jól tették, hogy nem törekedtek szájbarágós kronológiára, hagyták, hogy a művek – időben és térben – nagy lélegzetvételnél szünetekkel ritmizáljanak.

A *Takarás* (1986) közvetlenül Bullás ábrázoló korszaka után készült, amikor még a színekben gazdag, geometrikus fragmentumok, puritán enteriőrök, átlátszó, áttört kockavázak között néha az emberalak is feltűnt. A egyes technikával kivitelezett munkán a képtérbe függőlegesen csíkozott jegyzetlapokat applikált a művész, a háttérben tépett szegélyű, virágmintás tapéta, míg a mű magjába egy rozsdavörös, rücskös, morzsás felszínű trapezoid van ültetve. A kerettörténet ismétlődő motívumai már jelzik a későbbi patternek alkalmazását, a repetícióra való hajlamot. A képen elfáradt a ragasztó, két fecni felpöndörödvé lifeg, mindez egyértelműen dokumentálja, hogy az *Időkerék* című kiállítás legrégebbi művén átrobogott az „idő kereke”.

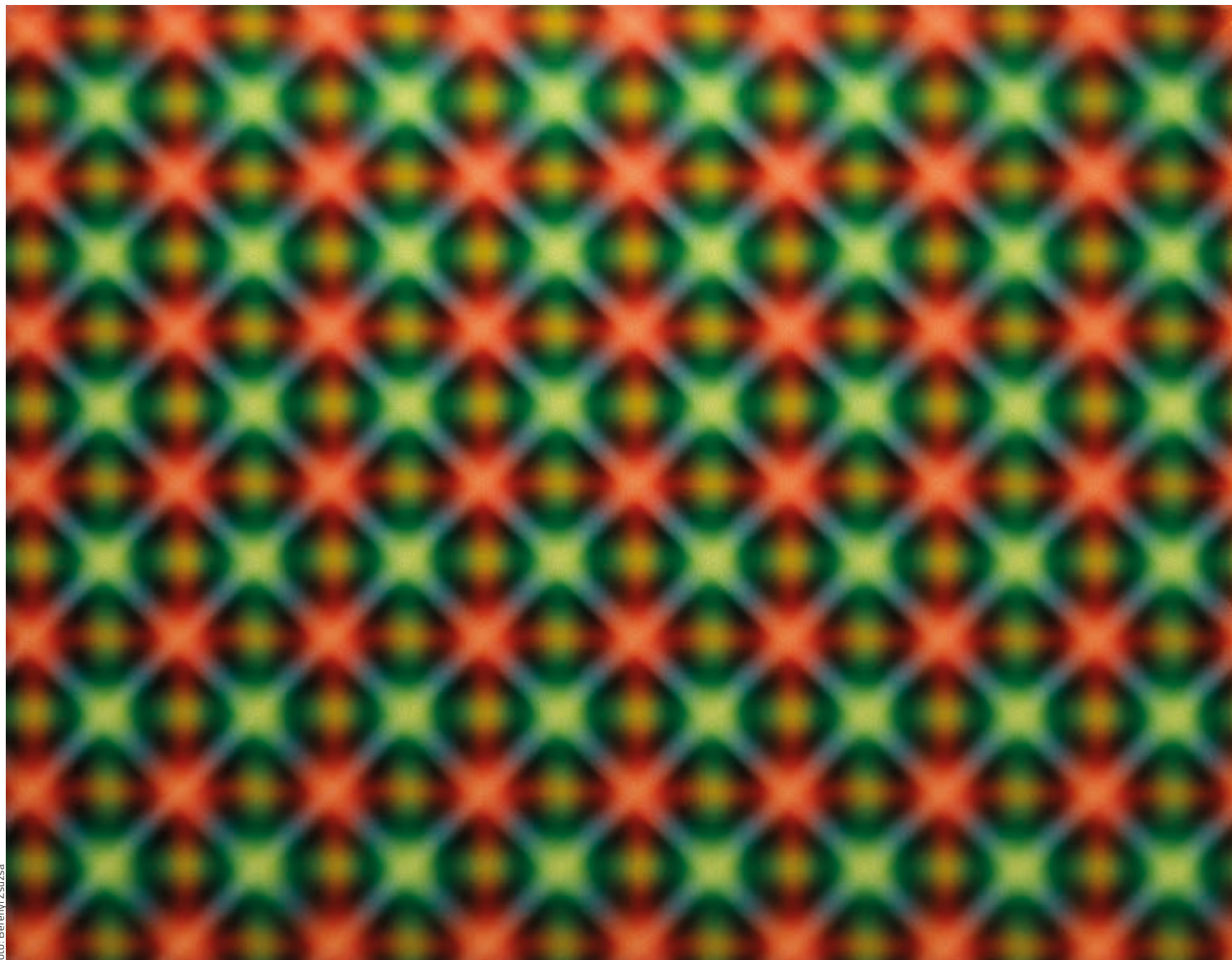
Ugorjunk tíz évet! A *Variáció I-II.* (1997) valójában egy megbontott triptichon első két darabja, ám a sorozat táblái önmagukban is érvényesek. Az olaj-vászon festmények egyikén piros-narancs-lila-rózsaszín, míg a másikon szürke-fekete-fehér-világoskék húsos csíkok hullámoznak alá a képtérben. A művész egyik kedvenc motívumát számtalan alkotásán strukturálta vastagabb-vékonyabb formában, hálórendszerként is.

Erre a diptichonra rímel a *Lebegő kompozíció* (1997), amely eredetileg a *Formázott vásznak* című installáció eleme. Olyan, mintha poliuretán habból mintázták volna Bullás, ehelyett azonban a térbe kéredzkedő háromdimenziós, vertikálisan futó olaj-vászon hullámról van szó. A változó méretű hullámok fényesen, márványerezetesen ragyognak, a világoszöld-kék-mélyzöld kigyótestek a shaped canvas fogalomkörnek a fal síkjából kilépő manifesztációi.

foto: Berényi Zsuzsa

BULLÁS JÓZSEF: 181028, 2018, olaj, vászon, 180×140 cm

Az 1999-ben készült *Vörös négyzetek* a kiállítás legnagyobb (és egyben legjelentősebb) vászonképe. A munkán közel 300 darab, narancs-piros-fehér-kék, rezonáló hullámvonallal kitöltött négyzet ismétlődik. A pattern paintingre hajazó festmény a keleti szőnyegek csomózásához hasonlatos mintázatot ad, ám azokkal ellentétben az egymás mellé rendelt, ismétlődő minták a szabadkézi kivitelezésből adódóan nem szabályosak.

A *70120* című, 2007-es kép viszont mértanilag szabályosabb, 13x14-es osztásba zárt mintázata optikai illúziókra épül. A látszólag négyzetes keretekbe (sehol sincsenek direktben megfestve a „négyzet” szárai!) zárt fekete körök magjai körül a széleken – elsődleges fényforrásként – elhalványuló lila-kék-zöld aura jelenik meg. A lehetlenyi átfedések, a transzparencia adja a virtuális tér mélységét és vibráló dinamikáját.

A *111027* című, 2011-ben készült képen a fentihez hasonló elrendezésben apró csillagokként világító zöld-sárga-narancs minták sorjáznak. Szemünket hunyorításra készítetők, szemet fárasztók, szemet gyönyörködtető művel állunk szemben. A *120202* (2012) című festményen már oldalirányú mozgást, filmszerű pörgést is érzékelhetünk. A vertikálisan futó

BULLÁS JÓZSEF: *111027*, 2011, olaj, vászon, 140x180 cm

csíkozásban kék-rózsaszín-lila körök és oválisok lélegeznek fekete magvaik körül, miközben pulzáló, áttetsző aurát teremt, ahogy a motívumok egymásba olvadnak és egymásból kilépnek.

A *181028* című munka, a tárlat nyitó/záró darabja, a legfrissebb mű, 2018-ban készült. A festményen hártványosan bőrszódik a felszín, úgy ráncosodik a festék, ahogy alvadáskor a tej fölé. A geometrizáló, 4x4-es osztásban sárga-világoskék-rózsaszín-fekete-szürke monokróm, diagonálisan szeletelt téglalapok váltogatják egymást. A felszín átlósan elválasztott téglalapjai pötyyözött háromszögekké állnak össze, melyek négy rombuszt formázva hangos, látványos dialógust folytatnak egymással. Megérkeztünk a mába.

Petrányi Zsolt megnyitászövegében kiemelte, hogy Bullás „sohasem tudott hátradőlni és megelégedni azzal, ahová érkezett, hanem hónapokon belül »enyhe fanyalgással« új lehetőségeket keresett, és ment tovább, néha olyan ütemben, amit kurátor és galerista egyaránt enyhe szomorúsággal és hiányérzettel fogadott. Miért nem lehetett ebből a szériából még egy-kettőt megfesteni, miért kellett tovább rohanni olyan gyorsan? – kérdeztük.”

Bullás olyan hatalmas energiával dolgozik, hogy lassan 20 éve címek helyett már csak datálja munkáit. Ekkortájt tért át a festőhenger használatára is, amellyel oldottabbá, transzparensbébbé képes tenni a felületet. Végigjár egy-egy témakört a repetíció jegyében, a szín dinamika mellett mozgásba hozza fragmentumait, amelyek a képek virtuális terében lebegni, lüktetni, pulzálni kezdenek. Az indamotívumok és fonatok kígyózó hullámmozgása a vakráma szélein túl a végtelenbe nyújtózkodik. A művész az illúziókeltés mestere, munkáin a geometrizáló elemek elszakadnak a mértan pontosságától, hogy lírai absztrakcióvá szelídüljenek.